

Datum 2021-10-27
Diarienummer 1053/21

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer U2021/03373

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet - Promemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Göteborgs Stads samlande bedömning

Göteborgs Stad tillstyrker promemorians förslag, med de synpunkter och kommentarer som lämnas i yttrandet.

Övergripande bedömning

Göteborgs Stads ser positivt på att professionsprogrammets övergripande målsättning är att öka kvaliteten och likvärdighet i skolan. Det nationella kompetensutvecklingssystemet har enligt Göteborgs Stad möjligheter att stärka professionernas kunskapsbas och bidra till att undervisning i ökad utsträckning bedrivs på vetenskapliga grund och beprövad erfarenhet. På längre sikt kommer detta också att öka kvalitén och likvärdigheten i skolväsendet och ge effekt på barns och elevers lärande. En god undervisning innebär att fler barn och elever ges möjligheter att utvecklas till sin fulla potential och nå kunskapsmålen. Detta har en avgörande betydelse för barn och elevers fortsatta utveckling och livsvillkor.

Göteborgs Stad delar också promemorians bedömning att professionsprogrammet på sikt kommer att bidra till att attraktionskraften ökar för läraryrket och att arbeta i skolan. Ett av kriterierna för meriteringsnivån meriterad föreslås ju vara fyra års erfarenhet av undervisning på skolor med särskilt svåra förutsättningar till skillnad från kravet på åtta år för övriga skolor. Enligt promemorian förväntas förslaget innebära att fler lärare söker sig till dessa skolor. Göteborgs Stad ser det som önskvärt att fler legitimerade och erfarna lärare undervisar på skolor med särskilt svåra förutsättningar, men delar inte promemorians bedömning fullt ut. Det är viktigt att ha realistiska förväntningar på vad ett meriteringssystem kan åstadkomma i detta hänseende. Enligt Göteborgs Stad behövs andra betydligt mer kraftfulla åtgärder för att skolor med särskilt svåra förutsättningar ska bli attraktiva för legitimerade och erfarna lärare.

Kapitel 6 - Ett nationellt professionsprogram för att bidra till skolprofessionernas utveckling och öka yrkets attraktionskraft

6.1 Staten ska ta ett tydligare ansvar för rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

Det föreslagna professorsprogrammet innebär att den statliga styrningen av skolan ökar. Göteborgs Stad vill påtala att detta kan skapa en otydlighet i gränsdragningen mellan staten och den enskilda kommunen gällande styrningen av skolan. Professionsprogrammet kommer att påverka kommunerna i sin roll som huvudman och därigenom också möjligheten att utifrån lokala förutsättningar planera och genomföra sin kompetensutveckling. Rektors handlingsutrymme blir också snävare genom att behovet av kompetensutveckling förläggs på en statlig nivå. Så som förslaget är formulerat begränsar det enligt Göteborgs Stad rektors möjligheter att styra sin inre organisation och vara pedagogiska ledare. Det är därför viktigt att det finns en kontinuerlig dialog med kommunerna i den fortsatta utformningen av professionsprogrammet.

6.2 Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

Göteborgs Stad ser positivt på den föreslagna nationella strukturen för kompetensutveckling. Det är dock viktigt att den fortbildning och kompetensutveckling som erbjuds nationellt också är relevant utifrån skolors och huvudmäns lokala behov och erfarenheter. För att skapa den önskade attraktionskraften behöver strukturen också utformas så att den matchar verksamhetens förutsättningar för att delta i programmet. Ofta är skolornas förutsättningar att bemanna verksamheten ett hinder för deltagande i olika kompetensutvecklande insatser. När kompetensutvecklingsstrukturen tas fram behöver dessa och likande hinder beaktas. Kompetensutvecklingen bör exempelvis utformas så att ett deltagande kan ske på distans med digitala verktyg.

Det bör också understrykas att den föreslagna kompetensutvecklingsstrukturen sannolikt kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna när de ska frigöra professionerna från ordinarie arbetsuppgifter för deltagande. Här bör ett ekonomiskt stöd från nationell nivå i så fall övervägas. Ett professionsprogram utan möjlighet till deltagande påverkar attraktiviteten negativt snarare än positivt.

Göteborgs Stad vill också betona att en nationell struktur för utveckling av professionen behöver ta sin utgångspunkt i de olika skolformernas förutsättningar. Strukturen behöver därför ha en sammanhållen struktur för

hela skolväsendet med en innehållsmässig kontinuiteten mellan de olika skolformerna.

6.3 Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer för legitimerade lärare respektive förskollärare

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget under förutsättning att lämnade synpunkter beaktas.

Göteborgs Stad anser att förslaget stödjer strukturen kring karriärsstegsreformens tjänster förstelärare och lektorer, men vill lyfta några punkter avseende förslaget till konstruktion av meriteringssystemet.

Skolverkets beslut om meritering skapar rimligen förväntningar på såväl mer kvalificerade arbetsuppgifter som löneutveckling. Dessa förväntningar från den enskilde medarbetaren kan vara svåra för huvudmannen att möta av såväl lokala organisatoriska skäl som att huvudmannens bedömningar eventuellt inte matchar Skolverkets bedömningar. Det kan istället för att öka attraktiviteten påverka den negativt.

Med en statlig styrning av kompetensnivåer påverkas huvudmannens ansvarstagande för kompetensplaneringen och därigenom förutsättningarna att bygga anpassade system utifrån verksamhetens behov som stödjer att medarbetarnas vilja stanna och utvecklas i yrket.

Vidare har Göteborgs Stad följande synpunkter avseende de kriterier för meritering som presenterats i Utbildningsdepartementets promemoria.

1. Erfarenhet

Från ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv är tidsangivelserna för erfarenhet av undervisning problematisk. Att erhålla erfarenhet tar olika lång tid för olika grupper. Att ange en kortare tid som erfarenhetskrav i skolor med särskilt svåra förutsättningar kan stärka rekryteringsförutsättningarna för dessa skolor, men saknar rimligen grund för att generellt erhålla erfarenhet motsvarande åtta års undervisning. Tiden för att erhålla erfarenhet som grund för yrkesskicklighet ser olika ut för olika individer utifrån individuella och sociala förhållanden. Olika skolor ger också medarbetarna olika förutsättningar att erhålla utvecklande erfarenheter oavsett om det är skolor med högt socioekonomiskt index eller ej. Erfarenhet utvecklas bland annat beroende av hur skolorna organiserat ledarskap, kollegialt lärande, stöd, delaktighet i utveckling av undervisning. Även ur detta perspektiv blir tidsangivelser problematiska som grund för meritering. Erfarenhet är en grund för undervisningsskicklighet och som bör återspeglas i kriteriet ”förmåga till undervisning av hög kvalitet” oavsett var eller under hur lång tid erfarenheten har bidragit till yrkesskickligheten.

2. Förmåga till undervisning av hög kvalitet

Undervisningsskickligheten är det centrala i bedömningen av meritering.

Göteborgs Stad anser att det är svårt att ta ställning till detta förslag utifrån att

det kvarstår att beskriva kriterierna för undervisning av hög kvalitet samt hur detta ska bedömas.

I promemorian tas kollegial granskning upp som en metod för bedömning som i sig involverar och utvecklar professionen, men där det också behöver beaktas att det tar mycket personella resurser i anspråk och att förutsättningar behöver ges för en bedömning oavsett vilken metod som ska tillämpas.

3. Genomfört viss kompetensutveckling

När det gäller kriteriet genomfört viss kompetensutveckling anser Göteborgs Stad att det är viktigt att kompetensutveckling inte likställs endast med utbildning. Andra utvecklingsinsatser som till exempel det lokala kollegiala lärandet och ansvarstagandet för undervisningens kvalitet och utveckling behöver också beaktas som en grund för kompetensutveckling.

4. Ansvar för särskilt kvalificerade arbetsuppgifter

Göteborgs Stad anser att ansvarsuppgifterna behöver specificeras som ansvar för arbetsuppgifter knutna till undervisning och inte till administrativa arbetsuppgifter.

5. Villkor för särskilt meriterad lärare/förskollärare

Göteborgs Stad anser att även undervisning på högskola/universitet bör villkoras med pedagogisk skicklighet. Villkoren bör även inrymma kriterier för särskilt meriterad lärares goda kompetens i att leda andra inom professionen i utvecklingen av undervisningen. Göteborgs Stad menar att förslaget att nivån särskilt meriterad ska kräva en forskarexamen som avser ämnesdidaktik eller ett ämne som helt eller huvudsakligen kan hänföras till ett undervisningsämne inom skolväsendet alternativt specialpedagogik behöver utvidgas. Det är positivt att forskarexamen ska innefatta områden som stödjer undervisningsutveckling, men denna skrivning är alltför snäv. Detta bör formuleras om så att andra forskningsområden som gynnar god undervisning också kan vara meriterande för denna nivå. Det kan till exempel handla om flerspråkighet, digitalisering eller integration.

6.4 Karriärstegsreformen kopplas till det nationella meriteringsystemets meriteringsnivåer

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

Göteborgs Stad ser positivt på kravet att lärare som utses till förstelärare med stöd av statsbidrag måste ha meriteringsnivån meriterad lärare. Detta kommer att leda till ökad tydlighet och transparens och större legitimitet vid tillsättning av förstelärare och lektorer.

I sammanhanget vill Göteborgs Stad framföra att det också bör ställas krav på att befintliga förstelärare inom en viss period uppnår kraven för meritering. Befintliga förstelärare bör därför inte tilldelas meritering med automatik. Att inte kräva meritering för befintliga förstelärare kan komma att medföra nivåskillnader i legitimitet.

Göteborgs Stad vill uppmärksamma att den kvalitetshöjning som promemorian föreslår inte i tillräcklig grad belyser rådande förhållande mellan karriärtjänster och kommunal vuxenutbildning på entreprenad. Lärare som arbetar med kommunal vuxenutbildning och som inte är anställd av utbildningens huvudman kan inte få en karriärtjänst. Det gäller även för lärare som är anställda av anordnare eller entreprenörer som är upphandlade på entreprenad

6.5 Skolverket ska vara den myndighet som ansvarar för det nationella professionsprogrammet

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

6.6 Ett råd för professioner i skolväsendet ska inrättas för att säkerställa professionernas inflytande

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

Göteborgs Stad ser positivt på den representationen av professionen, huvudmännen och universitet/högskolor i det föreslagna rådet. Göteborgs Stad vill dock poängtera vikten av att det nationella rådet etablerar en nära och kontinuerlig kontakt med ytterligare representanter från landets skolhuvudmän för att säkra en likvärdig fortbildning för lärare och rektorer, under såväl planering, implementering som utvärdering av professionsprogrammet. Göteborgs Stad vill även påtala att det behöver säkerställas att yrkeslärarprofessionen liksom huvudmän för yrkesprogram är väl representerade i det nationella rådet. Yrkeslärare har en viktig roll inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen och vi ser det som självklart att denna del av skolans verksamhet är direkt delaktig i rådets processer.

6.7 Rådet för professioner i skolväsendet ska identifiera behov av kompetensutveckling och vara rådgivande till Skolverket

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

I förslaget nämns kompetensutveckling för lärare, förskollärare och rektorer, men förslagets fokus ligger på lärarna. De insatser som nämns för rektorer omfattar främst rekryterings- och befattningsutbildning. Göteborgs Stad vill påtala vikten av sådan kompetensutveckling som även stärker rektorer i deras roll som pedagogiska ledare.

6.8 Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med meriteringssystemet

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

Eftersom förslag om meriteringssystem i stora delar är ett förslag om att ta fram bärande delar i ett nytt förslag anser Göteborgs Stad att det är avgörande att process sker transparent och med ytterligare möjligheter till inflytande från berörda parter.

6.9 Ansökan om meritering ska vara avgiftsbelagd och beslut om meriteringsnivå ska vara möjligt att överklaga

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget

Göteborgs Stad önskar dock kommentera att eftersom lärar- eller förskollärlärolegitimation är första steget för att ingå i meriteringssystemet bör påföljande avgifter för meritering vara på motsvarande nivå eller lägre.

Kapitel 7 - Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Göteborgs Stad delar promemorians bedömning och förslag

Kapitel 8 - Behandlingen av personuppgifter är förenlig med EU:s dataskyddsförordning

Göteborgs Stad delar promemorians bedömning.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från S som yttrande en skrivelse från den 25 oktober 2021 (bilaga A).

Göteborg den 27 oktober 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande angående – Remiss från Utbildningsdepartementets – Promemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Ett nationellt professionsprogram kan, rätt utformat, ge lärare bättre möjligheter till fortbildning. Det är bra att dagens ibland otydliga ordning med olika karriärtjänster och lärarlyft ersätts med ett likvärdigt och enhetligt system.

Samtidigt ser vi risker med att utmåla ett professionsprogram som en lösning på att göra läraryrket mer attraktivt utan att samtidigt lyfta reformer för verklig skillnad i arbetsvillkor. Läraryrket skulle sannolikt bli attraktivt för fler om yrket erbjöd lärarna större autonomi och pedagogisk frihet. Att i högre grad kunna påverka den egna arbetstiden och undervisningen. Att undervisningstiden reglerades och man på förhand kunde förutse sin löneutveckling. Att ha goda möjligheter till den fortbildning man själv ser behov av för sin undervisning. Att slippa krav på ständig dokumentation och onödig administration. Dessa faktorer är troligen viktigare för hur väl man trivs i yrket än möjligheter till karriär och specialisering.

Det finns en övertro på att meriteringar och vidareutbildning ska sporra lärare att bli bättre, få högre undervisningsskicklighet och ständigt sträva efter att nå en högre nivå av kompetens. Synsättet riskerar att uppmuntra till negativ stress, ökad konkurrens mellan kollegor och en än mer kontrollerad yrkeskår. I slutändan riskerar detta att sänka statusen och attraktiviteten för läraryrket.